

L'illa del vent

ARXIU

L'illa de Menorca, Reserva de la Biosfera, es caracteritza per un tret meteorològic tan molest per als

seus habitants com cobdiciat pels promotors de parcs eòlics. Només en el darrer any s'han dissenyat nou projectes per aprofitar-hi aquesta energia.

El meteoròleg Josep Maria Jansà Guardiola, menorquí d'adopció, és l'autor d'un interessantíssim informe sobre l'energia eòlica, que va escriure devers l'any 1955. El document, inèdit, es troba actualment en mans de l'Institut Menorquí d'Estudis (IME), llegat per la seva família. El científic conceptua l'energia del vent "com la més important per a Menorca i la que ha de tenir més profundes i extenses repercussions". Jansà insisteix en les possibilitats d'aprofitament amb finalitats industrials del corrent de tramuntana: "Si prescindim, doncs, dels altres vents i volem projectar una màquina destinada a aprofitar únicament el vent del nord, la instal·lació podrà resultar realment avantatjosa, tot i que no pugui funcionar totes les hores de l'any." El seu plantejament és en tot moment modern. "Les grans màquines -afegeix- constituïran vertaderes centrals energètiques; formarien grans bateries articulades entre si i es podrien emplaçar en terreny improductiu, o fins i tot sobre terrenys conreats, que més aviat en resultarien protegits." Fins i tot les dades de vent que dona per a les màquines pesants són bastant versemblants.

Gairebé mig segle després que fossin escrites aquestes línies, Menorca s'ha convertit en l'objectiu de tot un seguit de promotors que volen ser els primers a construir un parc eòlic a l'illa, l'únic lloc de

ARXIU

Nous vents a Catalunya i al País Valencià

Els projectes de parcs eòlics també proliferen a Catalunya i al País Valencià. Al Principat, les comarques del sud i l'Empordà centren els interessos de les empreses energètiques. Només a la demarcació de Tarragona, 27 projectes esperen el vist-i-plau de l'administració. La prioritat dels ecologistes és que no s'ubiquin en Paratges d'Especial Interès Natural (PEIN). L'executiu valencià, per la seva banda, també és a punt d'aprovar el Pla Eòlic que ha de regular la instal·lació d'aquests parcs. Les comarques dels Ports, el Maestrat, la Foia de Bunyol i l'Alcoià ja han rebut valuoses ofertes per instal·lar-hi parcs, alguns en zones d'interès natural.

Menorca té en la tramuntana un dels seus elements meteorològics més característics. La força amb què bufa el vent durant bona part de l'any ha modificat l'aspecte de l'orografia menorquina.

Imatge de torres de producció eòlica d'energia. L'allau de sol·licituds ha obligat la Conselleria balear d'Energia a començar a treballar en la regulació del sector.

ARXIU / SANTI PUIG

les Balears que ho permet i que ara és escenari d'una intensa especulació empresarial.

Pluja de projectes. Fins a vuit sol·licituds s'han presentat en el darrer mig any davant la Direcció General d'Indústria per tal de construir altres tants parcs eòlics a Menorca. Només un, promogut a la finca de Milà (Maó) per Gesa Diversificació, SA (Gedisa), i l'Institut Menorquí d'Estudis (IME), ha iniciat els tràmits abans de 1999. Precisament, aquest és l'únic parc eòlic que és gairebé segur que es construirà a l'illa, ja que l'allau de sol·licituds ha obligat la Conselleria balear d'Energia a començar a treballar en la regulació del sector.

Precisament, Gesa i l'IME van promoure el 1997 l'elaboració del que havia de ser el Pla d'Energies Renovables de Menorca, que preveia la quantificació de la situació energètica de l'illa i la definició de les energies renovables més adients a les característiques socioeconòmiques de la població. El creixent consum en electricitat va recomanar l'aplicació d'un pla d'estalvi d'energia convencional. La producció centralitzada d'electricitat a partir de parcs eòlics s'apuntava com una de les actuacions que més podia influir en la desitja-

El parc eòlic de Milà, l'únic que ja té autorització prèvia, es farà si no afecta els milans, un au gairebé extingida a Menorca.

da reducció del consum de les energies convencionals. Malgrat el seu potencial tècnic i econòmic, no hem d'oblidar les seves limitacions en el cas de Menorca, que són extensives a la resta de les Balears i a tots els sistemes elèctrics aïllats. El principal problema es troba en la capacitat del sistema elèctric per absorbir les fluctuacions que provoca una central elèctrica controlada únicament pel vent. "Així i tot -diu l'IME- pensar en un 6% o un 10% de la demanda elèctrica de l'illa coberta pel vent no sembla impossible".

La potència total estimada que sumen els nou projectes presentats fins ara de forma oficial és de 92 megavats (MW), xifra desorbitada

per a les necessitats energètiques d'aquest tipus a Menorca.

Gedisa promou tres parcs a Menorca, a les finques de Milà -l'únic que ja gaudeix de l'autorització prèvia-, Son Morell i sa Talaia (Ciutadella). Aquest darrer de moment no ha estat presentat davant Indústria, tot i que fa pujar a deu la xifra de projectes.

Els projectes de Gesa. El parc eòlic de Milà es troba pendent de la llicència municipal d'obres, tràmit que ha estat supeditat als resultats d'un informe ambiental que estarà enllestit abans de final d'any, segons avança Fernando Bescós, director de Gedisa. Aquest informe haurà de servir per a conèixer els possibles riscos dels molins de vent per a la població de milans, una espècie en greu perill d'extinció a Menorca (segons els ecologistes del Grup Ornitològic Balear -GOB-, només queden vuit parelles reproductores en tota l'illa). Per tal d'allunyar els milans i evitar la seva possible mort entre les pales de les torres, s'ha cobert la planta processadora de residus d'una era de fermentació i s'ha habilitat un menjador d'aus al costat del parc natural des Grau. El projecte, que podria ser realitzat a mitjan any 2000, està pressupostat en 525 milions de pessetes, dels quals 135 milions provenen de les subvencions del programa europeu Thermie per al foment de les energies alternatives. S'hi construiran 6 molins de 72 metres i mig d'alçada i el parc tindrà una potència de 3,6 MW en l'any.

En els casos de Son Morell i sa Talaia, Gedisa tan sols ha iniciat les medicions del vent, tràmit que haurà de realitzar almenys durant els pròxims dos anys, per tal d'aconseguir unes dades mínimament fiables sobre la possible rendibilitat dels projectes. En aquest i en molts altres sentits, els parcs eòlics projectats a Son Morell i sa Talaia són gairebé idèntics. Situat en una zona d'orografia llisa on el vent no supera els 23,4 km/h, ambdós projectes "es troben al límit de les condicions mínimes que s'exigeixen perquè la inversió pu-

gui ser rendible”, segons afirma el cap de l'àrea executiva de Nueva Gedisa, Josep Pascual, que s'ha encarregat de l'elaboració dels corresponents avantprojectes.

El parc de Son Morell preveu la construcció de vuit aerogeneradors amb una potència de 660 kW i 67,5 metres d'alçada. La inversió aproximada és de 900 milions de pessetes. A un quilòmetre escàs de Son Morell, s'hi troben les tres finques de sa Talaia, on està previst construir l'altre parc. L'avantprojecte, que es troba actualment en fase de redacció, preveu entre 14 i 15 molins, de les mateixes característiques que en el cas anterior, amb una potència total de 8 o 9 MW i una inversió de 1.350 milions de pessetes. En una zona com aquesta, de molta roca però ben plana, un parc eòlic tindrà major impacte visual. Josep Pascual assegura que aquest seria, precisament, “l'únic i ineludible inconvenient del projecte”.

Molins al cim de Terra-roja. Ben diferent és la situació del parc eòlic projectat per la recentment creada Compañía Eólica del Mediterráneo (EOMED) al cim de la muntanya de Terra-roja, a Ferreries, en una zona protegida per la Llei d'Espais Naturals. En aquest indret la velocitat del vent és lleugerament superior (22,6 km/h) i s'hi podrien instal·lar vuit generadors amb una potència global de 4,8 MW. Ja fa més d'un any que el president d'Eólica del Mediterráneo, Jorge Fabra, va ordenar que s'iniciassin les pertinents medicions de vent a Terra-roja i al maig d'enguany es va entrar el corresponent avantprojecte davant la Conselleria d'Indústria. Fabra reconeix que també la seva proposta “està al límit d'una possible rendibilitat”, però considera millor el seu projecte que els previstos per Gesa a Son Morell i sa Talaia: “En una zona elevada com aquesta, és normal que la velocitat del vent sigui més constant. A més, l'impacte vi-

sual és menor.” La companyia Agroeléctrica Tudelana, amb seu a Navarra, també ha mostrat interès per construir un parc eòlic a Menorca. L'administrador únic de l'empresa, Pedro López Berástegui, s'ha fixat en el lloc de Santa Rita (Ferreries), situat a una alçada de 250 metres. La companyia navarresa, que compta amb una llarga experiència en el món de les energies renovables i és titular de les centrals hidroelèctriques de Navarra, Las Norias i Helida, pretén construir vuit molins de 40 metres d'alçada. El pressupost de les actuacions previstes és de 573 milions.

Son Salomó, la major potència activa. El doc-

tor enginyer industrial Roger Scherer, amb oficina a Girona, és el promotor d'un dels projectes més ambiciosos, centrat a la finca de Son Salomó, uns tres quilòmetres al nord de Ciutadella. La potència activa prevista en el parc és la més gran de totes les iniciatives presentades: 21,45 MW. El passat 31 de març, Scherer va presentar la sol·licitud per a la inclusió del projecte en el Règim Especial de Producció Elèctrica (REPE) a la Conselleria d'Indústria, requisit indispensable per a poder tirar endavant la iniciativa, i també ha entrat en contacte amb Gesa per solucionar l'assumpte tècnic de l'evacuació de l'energia produïda. L'avantprojecte, que preveu la instal·lació de 13 aerogeneradors ha tingut entrada a l'Ajuntament de Ciutadella.

L'eficiència calculada del parc eòlic supera el 95%. A l'hora de dissenyar-lo s'ha tingut en compte l'elevat potencial del vent, l'existència d'accessos, la distància mínima a la vivenda més propera (500 metres), entre d'altres coses.

Segons s'assenyala en l'avantprojecte, la velocitat mitjana estimada a 40 metres és d'aproximadament 24,8 km/h i l'alçada de la torre de l'aerogenerador serà de 67 metres. El pressupost global de les obres i de les instal·lacions és de 251,7 milions de pessetes, sense tenir en compte la maquinària, ja que els aerogeneradors vénen pre-fabricats.

El projecte més avançat, entre els presentats enguany, és el que afecta les finques de Son Angladó i Rafal des Capità, promogut per Eòlica Menorca, SL. El seu avantprojecte ja ha superat el tràmit d'exposició pública a l'Ajuntament de Ciutadella.

L'empresa promou la construcció d'un parc eòlic de 19,5 MW amb una inversió propera als 4.500 milions de pessetes. La central preveu produir electricitat

mitjançant la instal·lació de 13 aerogeneradors i vendre-la a la xarxa de subministrament elèctric de Gesa. Cada molí tindrà 100 metres d'alçada. El futur parc donarà electricitat a 10.000 llars, el que equival a unes 40.000 persones; és a dir, més de la meitat de la població resident a l'illa. La instal·lació produirà 50 GW per hora anuals, el que representa un 18% del consum elèctric de Menorca durant un any.

Els terrenys no afecten cap àrea natural d'especial interès, ja que està a més de 500 metres de la zona protegida més propera, que correspon a la costa nord de l'illa de la punta de s'Escullar.

D'entre tots els impactes, un dels més destacables és l'existent sobre

Misericòrdia Ramon, futura consellera d'Energia i Innovació del Govern balear. Assegura que el decret de condicions tècnico-administratives que regularà els parcs eòlics considerarà el concurs com a millor forma de donar resposta al nombre d'iniciatives sorgides.

l'avifauna. Com a mesura correctora, es proposa realitzar un seguiment periòdic i una monitorització de les aus que desenvolupen la seva activitat a la zona amb una durada propera als dos anys. Els molins es localitzen en una de les zones amb més visibilitat de la plana de Ciutadella, per la qual cosa el paisatge en resultarà també afectat. Ignasi Prat, responsable d'INNOVA eines de gestió mediambiental, que ha realitzat l'estudi d'impacte, defensa que el projecte "dóna compliment a l'objectiu polític d'aconseguir un subministrament energètic independent i local, aprofitant el recurs eòlic de Menorca sense emissions contaminants, a la vegada que permet substituir hores de funcionament de la central tèrmica de Maó".

La societat Parc Eòlic Ciutadella SL projecta construir una central eòlica als llocs de Son Escudero i Son Mascaró. L'actuació, amb una inversió propera als 2.500 milions de pessetes, preveu la instal·lació de 12 aerogeneradors de 54 metres d'alçada i una potència total de 6 MW. Segons l'administrador de l'empresa, Carlos Arnal, el projecte ha rebut el suport de la Universitat Politècnica de València, de l'Institut Espanyol d'Arquitectura, de la Comissió Europea i de l'associació Ínsula-Unesco. Brussel·les, a través de la Direcció General per a les Energies (DGXVII) ha aprovat una subvenció propera als 20 milions de pessetes.

Per últim, l'empresa Inciativas Energéticas, que pertany al grup industrial dels antics propietaris de la constructora Huarte, està al darrere de dos projectes: els de ses Truqueries (Ciutadella), de 18 MW, i Sant Francesc (Ferreries), de 7,5 MW.

En el cas de ses Truqueries, els promotors projecten instal·lar 24 aerogeneradors amb una inversió prevista de 2.500 milions de pessetes. L'actuació que afecta el lloc de Sant Francesc és més modesta, amb 10 aerogeneradors amb una inversió de 1.050 milions de pessetes. Pedro Sánchez, conseller delegat de l'empresa, opina que, en general, "la indústria eòlica ha

ARXIU / JOAN CELIÀ

La consellera d'Energia de les Illes creu que les fortes subvencions a l'energia eòlica han animat "sospitosament" molts empresaris.

crescut molt perquè el marc de remuneració per la venda d'aquesta energia resulta força atractiu. Al costat d'aquestes empreses, han sorgit, però, individus que intenten obtenir permisos per a vendre els drets adquirits".

El batlle de Ciutadella, Pau Lluch, que governa el pacte tripartit PSOE-PSM-Independents de Menorca, afirma, en relació amb els projectes presentats, que l'ajuntament "serà receptiu a les iniciatives empresarials que portin a terme projectes relacionats amb les energies alternatives però hem d'anar amb cura fins a disposar d'una ordenança que reguli el sector".

Normativa i incertesa de les inversions. En aquesta normativa treballa actualment la Conselle-

ria d'Energia i Innovació del Govern balear, que el proper mes de desembre intensificarà les feines de redacció. Misericòrdia Ramon, que no podrà assumir les seves competències en Energia fins a l'aprovació de la Llei de Règim Jurídic de les Illes, assegura que el decret de condicions tècnico-administratives que regularà els parcs eòlics considerarà el concurs com a millor forma de donar resposta a l'allau d'iniciatives sorgides. L'autorització dels projectes necessitaran l'informe positiu de la Conselleria de Medi Ambient i el permís del Consell Insular de Menorca, a l'hora de decidir-ne la ubicació. La Conselleria d'Energia tindrà, en tot cas, la responsabilitat de determinar la càrrega de les instal·lacions que aprofiten l'energia del vent per a no comprometre l'estabilitat del sistema elèctric de les Illes. Per a la consellera, la proliferació de projectes s'explica pel desenvolupament d'una consciència social favorable a les energies alternatives, però també per les fortes subvencions concedides a la producció (11 pessetes/kW), que han animat "sospitosament" molts empresaris.

El promotor Jorge Fabra ho reconeix: "L'augment de sol·licituds de parcs a Menorca no és sinó una maniobra especulativa. El futur de molts d'ells dependrà de la regulació del Govern balear, però també de les subvencions que donin les administracions. No seria estrany que cap dels projectes sorgits enguany s'acabi materialitzant". Quins és, doncs, el futur que espera aquestes inversions?

Sebastián Molina, responsable d'energies renovables d'UNELCO, que ha desenvolupat diferents projectes de parcs eòlics a les Canàries, acabà la seva intervenció a les jornades sobre energia eòlica de Ciutadella amb una afirmació eloqüent: "No invertiria a l'illa amb unes condicions com les que es donen a Menorca. És de bojos pensar que es pot fer negoci aquí".

**Carles Marquès
David Marquès**